

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія аеронавігації

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни
«Повітряне право та управління повітряним рухом»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого рівня вищої освіти**

Аеронавігація
272 **Авіаційний транспорт**

Винница 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 28.08.2023 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні циклової комісії Аеронавігації
протокол від 14.06.2023 № 14

Розробники:

1. Викладач циклової комісії аеронавігації, спеціаліст 2-й категорії Ємець В.В.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії аеронавігації, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, професор Тягній В.Г.
2. Професор кафедри аеронавігаційних систем навчально-наукового інституту Аеронавігації, електроніки та телекомунікації Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, доцент Шмельова Т.Ф

1. Структура навчальної дисципліни

1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Міжнародне повітряне право	22	10	0	4	0	4	Усне опитування
Тема 2. Національне повітряне право	33	16	0	4	0	6	Усне опитування
Тема 3. Підзаконні акти.	33	16	0	4	0	6	К/р на 15 хвил.
Тема 4. Управління повітряним рухом	17	10	0	4	0	6	Усне опитування
Всього за семестр № 7:	90	52	0	16	0	22	екзамен

2. Методичні вказівки до практичних занять

Тема № 1. Міжнародне повітряне право

Практичне заняття: Міжнародне повітряне право

Навчальна мета заняття: Вивчення основ міжнародного повітряного права
Кількість годин 4. Місце проведення: кабінет КЛК ХНУВС

Навчальні питання:

1. Історія створення міжнародного повітряного права
2. Основи і принципи міжнародного повітряного права
3. Чиказька Конвенція міжнародної ЦА
4. Міжнародна організація ЦА – ICAO
5. Європейські організації ЦА
6. Варшавська та Монреальська правової системи

План проведення заняття:

- І. Порядок проведення вступу до заняття: попередньо опитування, видання завдання

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Історія створення міжнародного повітряного права:
2. Основи і принципи міжнародного повітряного права: нормативна база
3. Чиказька Конвенція міжнародної ЦА: основні положення, додатки
4. Міжнародна організація ЦА – ІКАО: структура, функції
5. Європейські організації ЦА
6. Варшавська та Монреальська правової системи
7. Міжнародні сигнали

III. Порядок проведення заключної частини заняття: оцінювання виконаних завдань, підведення підсумків.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Рижий В.І. Міжнародне повітряне право. Київ Юстініан, 2011
2. ІКАО. Конвенція про Міжнародну ЦА. Інструкція. РІО МЦА, 1989.

ТЕМА № 2. Національне повітряне право

Практичне заняття: Національне повітряне право України

Навчальна мета заняття: Вивчення основ повітряного права України

Кількість годин 4. Місце проведення: кабінет КЛК ХНУВС

Навчальні питання:

1. Сфера діяльності Повітряного кодексу України
2. Державне регулювання діяльності цивільної авіації
3. Використання повітряного простору України
4. Уповноважений орган з питань цивільної авіації
5. Державне регулювання в області державної авіації
6. Правила розслідування авіаційних пригод та інцидентів

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: попередньо опитування, видання завдання

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Сфера діяльності Повітряного кодексу України
2. Державне регулювання діяльності цивільної авіації
3. Використання повітряного простору України
4. Уповноважений орган з питань цивільної авіації
5. Державне регулювання в області державної авіації
6. Правила розслідування авіаційних пригод та інцидентів

III. Порядок проведення заключної частини заняття: оцінювання виконаних завдань, підведення підсумків.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Мінюст. Повітряний кодекс України. Закон.ІнЮре., 2011
2. Кабінет міністрів. Положення про використання повітряного простору України. Постанова Кабінету міністрів № 954 від 06.12.2017

ТЕМА № 3. Підзаконні акти

Практичне заняття: Сертифікація льотного складу цивільної авіації та ПС.

Навчальна мета заняття: Сертифікація льотного складу цивільної авіації, повітряних суден, права і відповідальність членів екіпажу
Кількість годин 4. Місце проведення: кабінет КЛК ХНУВС

Навчальні питання:

1. Сертифікація льотного складу: категорії, вимоги до кандидатів
2. Класифікація польотів. Правила польотів по ПВП та ППП
3. Особливі випадки в польоті

План проведення заняття:

- I. Порядок проведення вступу до заняття: попередньо опитування, видання завдання
- II. Порядок проведення основної частини заняття.
  1. Сертифікація льотного складу
  2. Вимоги до кандидата на отримання свідоцтва комерційного пілота (CPL)
  3. Обов'язки, права і відповідальність членів екіпажу
  4. Правила польотів по ПВП, метеомінімуми
  5. Відповідальність командира ПС при польоті по ПВП
  6. Правила польотів по ППП, метеомінімуми
  7. Відповідальність командира ПС при польоті по ППП
  8. Правила установки шкали висотоміру нижче і вище висоти переходу
- III. Порядок проведення заключної частини заняття: оцінювання виконаних завдань, підведення підсумків.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Кабінет міністрів. Положення про використання повітряного простору України. Постанова Кабінету міністрів № 954 від 06.12.2017
2. Правила видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні. Наказ № 486 Мінтранс, 1998
3. Авіаційні правила України. Технічні вимоги та адміністративні процедури щодо льотних екіпажів цивільної авіації. Наказ ДАСУ № 565 від 20.07.2017
4. ДАСУ. Мінімальні вимоги до отримання свідоцтва пілота

ТЕМА № 4. Управління повітряним рухом

Практичне заняття: Сталі режими польоту: горизонтальний політ, набір висоти та зниження з поступальною швидкістю

Навчальна мета заняття: Вивчення сталих режимів польоту, їх характерних режимів і льотні обмеження

Кількість годин 2. Місце проведення: кабінет КЛК ХНУВС

Навчальні питання:

1. Організація повітряного руху
2. Диспетчерське обслуговування УПР
3. Термінальний контроль
4. Зональний центр управління
5. Технології

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: попередньо опитування, видання завдання

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Організація повітряного руху
2. Класифікація повітряного простору
3. Правила вертикального ешелонування
4. Повітряний простір, що контролюється
5. Неконтролюємий повітряний простір
6. Диспетчерська вишка аеропорту, підхід і контроль на термінале
7. Мова, позивні.
8. УПР на маршруті, в центрі або в зоні контролю

III. Порядок проведення заключної частини заняття: оцінювання виконаних завдань, підведення підсумків.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Кабінет міністрів. Положення про використання повітряного простору України. Постанова Кабінету міністрів № 954 від 06.12.2017
2. Керівництво по регулюванню міжнародного повітряного транспорту. Doc 9626. ICAO, 2004
3. Організація повітряного руху. Doc 4444. ICAO, 2016